

תחקירים ומאמרים: שיטות, תכניות ופרויקטים

סמל למקצוע התכנון¹

מאת הרווי מ. ג'ייקובס²

מרצה לתכנון ביקש מתלמידיו להציע חיות המתאימות לשמש סמל עבור מקצוע התכנון. הם העלו הצעות מבררות ומאלפות כאחד.

לפני שנים רבות פרסם כתב העת *Planning* ידיעה ולפיה ועדת התכנון של העיר אן-ארבור שבמדינת מישיגן, ארה"ב, בחרה בעל חיים שישמש סמל רשמי למחלקת התכנון. הוועדה בחרה בפינגווין. בנוסח ההחלטה צויין שהפינגווין "עוף מוזר... הוא מעוצב להפליא וחזותו מלבבת [אך] הוא חסר מעוף... הוא בעל עמידה מהודרת, אך נתקף רגליים קרות בכל עת שהחלטה ניצבת לפניו, ובוחר להצטופף יחד עם קהל רב... [זאת ועוד] לפינגווין אין אלא חברים מועטים מחוץ למעגל של בני מינו". אחד מחברי הוועדה הביע הסתייגות עוקצנית משהו בנוגע לבחירה. הוא ביקש לדעת באיזה מארבעת מיני הפינגוונים מדובר – פינגווין מלכותי, פינגווין קיסרי, פינגווין אדלי או שמא בפינגווין חמורי.

סיפור זה – אשר מופיע גם בספר "מתכננים ופוליטיקה מקומית" של אנתוני קטנזה (1974) ואשר מדגים לעילא ולעילא את היחס הדו-ערכי של מתכננים רבים כלפי מקצועם – כה שבה את לבי שהחלטתי להשתמש בו במסגרת שאלת בונוס בבחינה המסכמת בקורס "מבוא לתכנון" אותו לימדתי. ביקשתי מהסטודנטים שיציעו חיה שתתאים לשמש כסמל עבור מקצוע התכנון. באמצעות שאלה זו קיוויתי להקל את הלחץ שתמיד חשים הניגשים לבחינה ויחד עם זאת לאפשר להם להתייחס באופן יצירתי לנושא שנחשב בקרב רבים מהסטודנטים כתחילתה של פעילות מקצועית רבת שנים.

במשך השנים זכיתי לקבל תשובות מאלפות והן סייעו בידי להבין טוב יותר תכנון ומתכננים, את ההוראה שלי עצמי, ואת האופן בו נתפש מקצוע התכנון בעיני הסטודנטים. זאת ועוד, ואין זה עניין של מה בכך, התשובות סיפקו לי אתנחתא קומית במהלך הימים הטרופים והקדחתניים של בחינות ובדיקתן. להלן מספר דוגמאות לתשובות שקיבלתי:

"הארנבת יכולה להיות סמל טוב. היא מקפצת במענה לכל בקשה מצד פוליטיקאי. לרוע המזל, למרות שלארנבת אויבים רבים, אין כל חיה המשמשת לה טרף."

"הבואש. נאמן לבני מינו."

"העיט. מרקיב לשחקים בתעוזה ועם סגנון."

"הינשוף. יושב לו בדד גבוה בינות לענפי העצים, וכל העת סוקר את הנוף וקולט ומפנים את סביבתו."

"סרטן נזיר. מתכנס בקונכיות של יצורים אחרים."

"הזיקית. משנה את צבעה בלי להניד עפעף. לו הייתה מתכננת, ניתן היה לומר עליה שהיא מחליפה צבעה לירוק כדי לייצג פיתוח לפי הצורך (אישור לכלכלה לשעוט קדימה בכל המרץ); לצהוב כדי לציין את הזהירות שביישומו של תכנון מקיף; ולאדום כאשר קיצוצי תקציב מונעים איזון בהכנסות.

"השפמנון. דג זה הוא אוכל נבלות ושיירים קלאסי. הוא מוסיף להתקיים רק כל עוד שורדים שאר שכניו לאקווריום. באותו אופן מחויב המתכנן לשימור הסטטוס-קוו."

"הנמלה. בעלת מודעות חברתית אך אינה יודעת מיהם מנהיגיה. היא עמלה כל חייה על מנת להוסיף ולהגביה את הקן שהוא ביתה, אבל כל משב רוח קליל או אפילו צעד דורסני לא מכוון עלולים להרוס אותו. הנמלים (וכך גם המתכננים) עובדות יומם וליל כדי לבנות מחדש את הקן אך אינן זוכות בכל תמורה בעד מאמציהן."

"הזבוב. נחשב למטרד בעיני רבים, וחייו קצרים."

"העכביש. בעל חזות לא נעימה במיוחד, אך תכליתו היא יצירת דבר מה יפה ושימושי. הוא מייצג את המתכנן הכוללני: שער, ואפילו מכוער, אבל קל תנועה ואומן בדרכו הוא."

"הברווזן. יונק בעל מקור? אכן יצור מוזר ביותר. היה סביר יותר אילו היה נכחד, אך הוא מוסיף לחיות ולשגשג."

האם גם לכם הצעות טובות? שילחו אותן לעורכי כתב העת *Planning* שהבטיחו לפרסמן במסגרת מכתבים למערכת.

הערות

1. ד"ר רחל וילקנסקי הציעה כתבה זאת למערכת בחשבה שהיא עוד אקטואלית, משעשעת ומעניינת לקוראי תכנון.

המקור:

H.M.Jacobs (1984) A Mascot for the Profession. *Planning* 50 (12): 18.

תרגום המאמר: שולי שניידרמן.

הקוראים מוזמנים לשלוח למערכת את הצעותיהם של בעל חיים שמסמל את מקצוע התכנון בישראל דהיום, עם הנמקת בחירתם, לפרסום בחוברת עתידה של תכנון.

2. הרווי מ. ג'ייקובס פרופסור אמריטוס במחלקה לתכנון עירוני ואזורי וללימודי הסביבה באוניברסיטת וויסקונסין, מדיסון, ארה"ב.